

Oponentský posudek diplomové práce Elišky Kleňhové: Interjekce v českém jazykovém systému

Diplomová práce Elišky Kleňhové se zaměřuje na česká citoslovce z hlediska jejich postavení v jazykovém systému a fungování v současných psaných a mluvených projevech. Hned na začátku posudku ráda konstatuji, že jde o mimořádně vyzrálou, promyšlenou, precizně koncipovanou, komponovanou a formulovanou práci. Autorka se zhostila zadaného úkolu velmi zdařile, erudovaně a důkladně.

V teoretické části práce, věnované pojetí citoslovcí ve vybraných českých mluvnících a slovnících, diplomantka na základě detailního a systematického srovnávání poukázala na shody i rozdíly v jednotlivých přístupech a především vystihla problematické aspekty tohoto slovního druhu. Odvážně a oprávněně polemizuje s nejednoznačnostmi a nedostatky v některých autoritativních pojetích (zejména při vymezování a klasifikaci citoslovcí) a své názory přesvědčivě dokládá argumenty a exemplifikací. Prokázala zároveň smysl pro odlišení podstatného a vedlejšího, obecného a jednotlivého i nadhled a zřetel k systémovému pojetí citoslovcí i slovních druhů obecně. Autorčiny teoretické konfrontace vyústily v předložení vlastní definice a možné klasifikace citoslovcí (viz též grafické znázornění klasifikace citoslovcí na s. 56). Autorčiny návrhy považuji za velmi logické, promyšlené, důsledné a podnětné.

V praktické části dokumentující užívání citoslovcí v různých typech textů vtipně a výhodně diplomantka nejprve stanovila teze o výskytu citoslovcí a výsledky analýz své rozsáhlé excerpce (převážně korpusových textů) pak předložila jako potvrzení, korekci či vyvrácení těchto tezí. Kromě věcné správnosti v této části chci vyzdvihnout také pracnost, s níž k analýze přistupovala, viz např. ruční prohledávání morfologicky netegovaných korpusů mluvených textů ORAL2006 a ORAL2008.

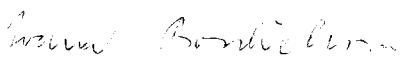
Také v závěru práce diplomantka prokázala preciznost, smysl pro zobecňování a postižení podstaty jevů a přehlednost.

Práci jsem přečetla s velkou chutí, zájmem a potěšením; několik zcela okrajových připomínek či poznámek uvádím jen jako dílčí doplnění či podněty k diskusi:

- 1) Při komentování zpracování citoslovcí v Encyklopedickém slovníku češtiny by bylo přesnější uvést autora příslušného hesla, podobně autora pasáže v Mluvnici češtiny.
- 2) „*Klademe si tedy otázku, zda tento slovní druh vůbec do výkladových slovníků zahrnovat.*“ (s. 78) – Takto vyhraněně se s autorčíným názorem neztotožňuji, nicméně souhlasím, že citoslovce představují pro výkladovou lexikografii specifickou skupinu lexémů. Podle mého názoru do výkladového slovníku patří, a to především pro postižení jejich pragmatiky a textového (kolokačního) užívání. Byť citoslovce nejsou pro cizince zejména při začátečnické výuce češtiny prvotní, jak autorka na s. 79 konstatuje, může být postižení a ilustrace zejména těchto jejich aspektů užitečná (a snad nejen cizincům). Navíc jsou citoslovce nedílnou a nepostradatelnou složkou slovní zásoby jazyka, jejich absence ve výkladovém slovníku by její celkové zachycení zkreslila. Nicméně diplomantčín názor o aktuální potřebě speciálního a přesnějšího zpracování citoslovcí v našich slovnících zcela sdílím a vítám.

- 3) Citoslovce jako součást vlastních názvů divadel, souborů, hudebních skupin, televizních pořadů jako např. hudební duo *BaF*, divadelní soubor *DUP* (s. 91, 115 aj.) – pojetí těchto názvů jako citoslovce se mi nejeví zcela jednoznačné. Je evidentní, že jsou to názvy uměle utvořené (jak autorka objasňuje, vesměs zkracováním), a to mj. s cílem evokovat citoslovce. Nicméně minimálně funkčně to skutečná citoslovce nejsou, byť některé jejich rysy mají.
- 4) Drobné formulační neobratnosti, viz např. s. 46: .. *akorát* víme, že..., s. 6: Zajímavým *úkazem* souvisejícím s citoslovci je..., s. 76: Zaznamenávání *písemných variant* je značně libovolné. (Písemných, nebo *psaných?*), ojedinělé překlepy a nedostatky v interpunkci, viz rukopis práce (s. 28, 29, 36, 40, 59, 88).

Závěr: Práce Elišky Kleňhové nejen splňuje, ba značně převyšuje nároky kladené na diplomovou práci. Velmi ráda ji doporučuji k obhajobě a navrhuji klasifikovat ji jako **výbornou**. Zároveň doporučuji využít ji jako práci pro udělení titulu PhDr. a některé části publikovat.

doc. PhDr. Ivana Bozděchová, CSc.

Praha 10. 8. 2010